„א פרוי'ס טרעהרען"

א ראמאן אוים דעם אידישען לעבען אין רוסלאנד און אמעריקא.

(ספעציעל געשריבען פאר'ן „אידישען זשורנאל".)

פון ב. באראץ.

(36־טע פארזעצונג)

פון רחל'ע צישייבערטע האר און איהר ענטבלויזטער בחוזקע האט סעמיאן אלעם פארשטאנען. ער האט אבער גע־וואלט געבען איהר א געלעגענהייט צו ברייגען עס אין ארדנונג, האט ער אפ־געווענדעט אלעמענס אויגען מיט דעם וואס ער האט פלוצלינג, א זאג געטון:

— איהר זעהט דארטען, וואו דער דזיך זעהט זיך איז אזנער גרויסע שווע־בעל פאבריק אין וועלכער עס זענען באַ־שעפטיגט איבער פיער טויזענט ארבייטער. די פאבריק איז אין א דערהייאי־גער שטערטעל, וועלכע איז נים מעהר ווי דרייסיג ווערסט פון דאנען. אלע האבען געווענדעט זייערע בליקען אהין, אפילו יאקאב.

גראדע אין דעם טאג האט סעמיאן נים נאכגעקוקט רחל'ען וואוהין זי איז גע־גאנגען, ווייל, ער סעמיאן, איז צו שטארק פארנומען געווען, אלס מיטגליעד פונ'ם צענטראל קאמיטעט פון די סאציאליסטען רעוולוציאנערען האט ער איינטייל גע־נומען אין אלע באראטונגען וועלכע זענען פארגעקומען וועגען פארשיעדענע ארבייט. ער איז אבער דער מיטגליעדער פון קאמיטעט געקומען צו איהם. זיי האר־בען זיך באגעגענט אין וואלד אין האבען די גאנצע זאך איבערגעדעדט. מורא האר־בענדיג צו זיצען אויף איין ארט פיעלייכט קען פאסירען אומיצער זאל זיך אונטער־הערען צו זייער געשפרעך האבען זיי געדעדט ארומגעהענדיג, און אזוי האבען זיי זיך אנגעשטימען אויף יאקאב'ן מיט רחל'ען.

• יאקאב איז זיכער געווען אז סעמיאן האט זיי נאכגעשפיאנירט, און ער האט איהם ביי־זוויליג געשטערט. ער איז דע־ליבער געשטאנען גרייט זיך אפצורעכענען מיט איהם ווי עס געהער צו זיין. דערזע־הענדיג אבער די אנדערע מענשען מיט איהם, איז איהם אביסעל דער מיט אפנע־פאלען.

סעמיאן איז זיכער געווען אז דער לומפ האט זי פאראומגליקט און זי, די נאאיווע האט זיך געוויס נים געוואוסט צו ווערען.

דאס בלוט האט איהם אין קאפ גע־יעצט, יערער אדער און מוסקול אין זיין קערפער איז ווי שטריק אנגעציינען געווען. ער האט נאר געפיהלט ווי זיך אפצורע־מעכנען מיט דעם דאזיגען לומפ. אבער אן אנדער געדאנק, א מעהר שרעקלי־כערער וועלכען ער האט זעהר שטארק געוואלט פארטרייבען פון זיך איז איהם אין קאפ געקומען.

„און אשר האט זי עס מיט איהר איינענעם ווילען געטון?

דער דאזיגער געדאנק האט איהם שיעער מישוגע, געמאכט. ער האט גע־מוזט צוזאמענגעהמען אלע זיינע קרעפטען „אום ער זאל נים צוזאמענברעכען. ווי א צוגעשווידטער איז ער געבליבען שטעהן אויפ'ן פלאץ און האט זיך נים געקענט ריהרען.

אין דער צייט איז שוין רחל'ע פאל־שטענדיג צו זיך געקומען. זי האט איהרע האר און די קליידער אין ארדנונג גע־בראכט און איז אויף די פיס געשטאנען.

סעמיאן האט זי נים ווילענדיג פאר געשטעלט פאר זיינע חברים וועלכע האר־בען זיך לייכט באגריפען בלויז מיט אן נוגע מיט'ן קאפ.

רחל'ע איז ווי א באגראבענע אויף איהר פלאץ געשטאנען, האט די אויגען נים געוואגט אויפצוהויבען און איז פאר סעמיאנען געשטאנען ווי א שולדיגע פאר'ן ריכטער איידער ער נים זיין ענטשיידונג ארויס. זי האט געפיהלט אז איהר וואלט ליעבער געווען א גרוב זאל זיך אונטער איהרע פיס עפענען און זי זאל לעבעדיגער הייט באגראבען ווערען, איידער קוקען סעמיאנען אין די אויגען. דאס אונזיכער־הייט, נים וויסענדיג ווען סעמיאן איז צור געקומען האט איהר געמאכט בלויבען אז ער האט אלעס געזעהען.

סעמיאנס ייערעליכער געדאנק איז נאך שטארקער באשטעטיגט געווארען דערמיט וואס רחל'ע האט זיך איהם גע־שעהמט צו קוקען גלייך אין די אויגען. דאס וואס זי פיהלט זיך שולדיג איז דער בעסטער באווייז, אז זי איז דעם פאר־ברעכען באגאנגען.

עס האט איהם אנגעפאנגען שטיקען אין האלז, ער האט מעהר ריידען נים גע־קענט, ער האט געפיהלט ווי ארויפוואר־פען זיך אויף איהר האלז און זיך גוט אויס ווילען. זאגען איהר א, ער האט מיטלייד מיט איהר, אז נים זי, נאר ער, דער לומפ וועלכער האט זי פארזונדיגליקט איז אין אלעס שולדיג. ער האט אבער מעהר קיין ווארט נים געדערעט. זיך פארנייגענ־דיג פאר זיי גלייך מיט זיינע געסט זענען זיי אלע פיער אויעק, און ערשט דאן האט רחל'ע אויפגעהויבען איהרע אויגען און האט איהם נאכגעקוקט.

איהרע שענהנע, גרויסע שווארצע אויגען האבען אזוי פיעל ליעבע און מיט־לייד אויסגעדריקט צו סעמיאנען, אז ווען סעמיאן וואלט עס געזעהען וואלט ער זיך דער גליקליכסטער געפיהלט.

איהר איז דאס הארץ צובראכען גע־וואהרען ביי דעם געדאנק, ווי פיהלט גע־באך סעמיאן און וויפיעל ליידעט ער דער־פון וואס ער זעהט זי אין אן אנדערענס ארעמס, אומארעמט און געליעבט פון אן אנדערען, ווען זי וואלט געקענט וואלט זי איהם א האלבען לעבען איהרען אוועק־געגעבען, אבי ער זאל נים ליידען, און זי איז געווען אין כעס אויף זיך און אויף יאקאב'ן און אויף דער מאנצער זועלט פאר־וואס געליעבטע פארלירען זיך אזוי, אז ווי ווייסען אליין נים וואס מיט זיי טוט זיך.

ווי שטימע זענען ביידע געבליבען שטיל, ווען סעמיאן מיט זיינע באגליי־טער זענען אויעק. זייערע בליקען האב־בען זיך באגעגענט און רחל'ע האט איהרע אויגען ארונטערגעלאזען, נים הענענדיג איינהאלטען יאקאב'ס שטרענגען בליק.

— שוין צייט אהיים צו געהן, האט רחל'ע אינטער'ן נאז געמורמעלט.

לאמיר געהן! האט יאקאב מיט כעס געזאגט א כאפ מעגדיג זיין ראק מיט'ן הוט פון דער ערד.

אזא שפיאן! האט יאקאב מיט כעס אויסגעשריהען, פארפאלגט אונז אויף שריט און טריט.

— הערט נים אזוי, איך בעט אייך, יאקאב, האט זיך רחל'ע ביי איהם גע־בעטען. ער איז נים קיין שפיאן. ער האט אונז זיכער נים געמיינט צו פאר־פאלגען, נאך אין דער פרוי איז ער אויער געאהרען צו דער סטאנציע, און ווען איך בין אהיים איז ער נאך אין הערהיים נים געווען. ער האט נעסט ערוואר־טעט, און ווי איהר זעהט זענען עס פרעמדע מענשען, און ווי ער אליין זאגט פון ווייטנע. איך האב די דאזיגע מענשען אין אנדער שטערטעל קיינמאהל נים געזעהען.

— ווייזט אויס, גדייסע רעוואלוציאָ־נערען, פלאנעווען נאך אויפגעוועזען צו ערמארדען און זענען געקומען זיך בא־ראפען מיט'ן הויפט מערדער אזראיעל שטיינגארד, אדער ווי ער רופט זיך ביי אייך סעמיאן שעהנגאלד.

יעדעס וואָרט פון יאקאב'ס מויל אויף סעמיאנען האט רחל'ס הארץ ווי מיט מעסער געשניטען און זי האט שוין חרטה נעקאט פאר וואס זי האט עס איהם אלעס דערצעהלט.

(פארזעצונג סימן.)

אונזער ווענק

קינדער ריעדער

פון ז. באלאבאן.

זיינען מיר צוויי ברידערלאך,
בעגינקע און איך:
האבען מיר אפטמאהל ביידע
א קריעג צווישען זיך.

ער זאגט: ער איז א גיטער.
איהם ליעבט דער זיידע מעהר;
זאג איך: איך בין ביים זיידען
ליעבער נאך ווי ער.

פרעגען מיר ביים זיידען,
זאגט ער: ביידע ליעבער;
נעבען מיר זיך הענטערלאך,
בעטען מיר זיך איבער.

האט דער זיידע געשיינקט אייך ניסלעך,
מיר אין קליינעם בעני:
נעמען מיר אן אלטען ניקעל
און איהם — א נייע פעני.

בין איך אבער גרעסער, קליינער,
פון קליינעם בעני,
גיב איך איהם דעם אלטען ניקעל,
נעהם צו די נייע פעני. —

די גוטע שולמית

א מעשה'לע פון נ. בריק.

(געווידמעט מיין פריינד מאטענקא)

א מיידעלע מיט אלע מעלות איז שולמיה געווען: שעהן, ווי די וועלט, קלוג ווי דער טאג און גוט ווי א מלאך. נישט אומזיסט האט מען זי „די גוטע שולמית" גערופען. יעדער האט זי גע־ליעבט. פיעלע טאטעס און מאמעס האבען אירע שולמית'לע אזעלכע קינדער צו האר־בען. איהרע אייגענע עלטערען אבער זיינען פון איהר נישט שטארק צופריעדען געווען, דאס הייסט, יעב געהאט האר־בען ווי זי אין דוקא שטארק, זעהר שטארק ליעב געהאט, עס האט זיך זיי אבער אויסגעוויזען, אז זי פיהרט זיך נישט אויף, ווי זיי וואלט זיך געוואלט. זייענ־דיג זעהר רייך, האבען איהרע עלטערען, ווי פיעלע אנדערע רייכע לייט געמיינט אז, ווער ס'האט קיין געלט נישט, דער איז גאר קיין מענש נישט און קען טאר זיך מיט איהם נישט באגעגענען. שולמית האט אבער מיט איהר הערצעלע געפיהלט אז אלע מענשען זיינען גלייך, זי האט אויסגעפונען אז צווישען אריגע קינדער זיינען פארהאן פיעל בעסערע און פעהי־גערע ווי צווישען די רייכע און האט זיך דערפאר גע'חבר'ט נאר מיט קינדער פון אריגע עלטערען. יעצט פארשטעהט איהר שוין קינדערלאך, פאר וואס איהרע טאטע־מאמע זיינען אויף איהר ברוגז געווען?

איינמאהל אין א קאלטער ווינטער־נאכט, אין דרויסען איז געווען פינסטער, גרישעניג, דער פראסט האט געברענט, שרעקליכער ווינט האט געבלאזען מיט אזא מאכט, אז ס'האט זיך איינגעוויזען אז ער וויל אלעס חרוב מאכען; שולמית איז שוין אין כעס געלעגען. פלוצלונג האט זי דערהערט, ווי עמיצער קלאפט אין טיר אין טאקע באלד אויף איהר מא־מעס קול: „געהט אייך געזונטערהייד", האט זי צו עמיצען געשריען: „ביי מיר איז נישט קיין הכנסת אורחים, קיין אכסניה פאר ארימע לייט!" אין איין איינגעבליק איז שוין שולמית ביי דער טיר געווען. דארט איז געשטאנען אן אלטער, ווערב אלטער ארימאן, ער האט אין גאר־צען געציטערט, ווי א בלאט; זיינע קליי־דער זיינען געווען צערייסן, דאס פנים און די הענט זיינען בלוי געווען פון קעלט, די איינען רייט ווי פייער, און זי האט עפעס אויף איהם אזא רחמנות דער־פיהלט, אז זי האט מיט כעס אויסגע־שריען: „מאמע, איהר דו לאזט נישט נעקאט פאר וואס זי האט עס איהם אלעס דערצעהלט.

שולמית האט דעם אידען אליין באדיענט, איהם דאס שעהנסטע און דאס בעסטע צוגעטראגען, און ווען זי איז פון איהם געוואהר געווארען, ווי עלענד ער איז, האט זי ביי איהרע על־טערען גע'פועל'ט ער זאל אויף שטענדיג ביי זיי פארבלייבען.

אין א קורצער צייט האט מען דעם אלטען נישט דערקענט; אן אויסגערוה־טער, א זאטער, אנשטענדיגער געקליי־דעט האט ער מיט זיין זילבער־ווייסער באָרד, מיט דעם הויכען שטערען, טיע־פע פאר'חלומ'טע אויגען און מיט זיין גוטמוטיגען שמייכעל ווי א געטליכער מענש אויסגעקוקט. ביי שולמית'ן האט ער אויסגעזעהן עפעס שוין שטארק עהנליך צו אליהו הנביא, וועגען וועלכען זי האט אזוי פיעל וואונדער שעהנע מעשיות גע־הערט. איינמאל איז דער אורח פאר־שוואונדען, גלאט אזוי זיך, מיר נישט, דיר נישט, אהן א ווארט צו זאגען, אהן א „זיי געזונד" נישט געבליבען. שולמית האט זיך שטארק געערגערט, אבער ס'האט נאר נישט געהאלפען ערשט א סך א סך שפעטער האט זי איהם געדענקען, און הערט, קינדערלאך, ווי דאס איז געשעהן.

גרויסע ענדערונגען זיינען אין צייט פון עטליכע יאהר אין הויז פון שולמית'ס עלטערען פארגעקומען: איהר פאטער האט אין מסחר זיין געלט פארלאהרען, גע־וואהרן ארום ווי די נאכט, און האט ערשט דאנאלט איינגעזעהן, אז געלט איז קיי־לעדיג, עס קייקעלט זיך איבער פון אייר נעם צום צווייטען אין אז מיט רייכטום איז נישטא וואס צו שטאלצירען. איהר מוטער איז פאר צרות קראנק געווארען, שולמית האט אבער אויך מיטער אזוי גוט, אזוי צערטליך בעהאנדעלט אז זי איז אין ניכען ווידער צו די כוחות געקו־מען און געזונט געווארען. פון הונגער זיינען זיי דאך נישט געשטארבען.

יעדען זונטאג אין דער פרי האט שולמית ביי זיך אונטער'ן קישען אזוי פיעל געלט געפונען, אז זיי האבען גע־האט גענוג אויף א גאנצע וואָך צו לעבען, און יעדעס מאל האט זיך שולמית דער־מאהנט אין דעם גוטען אלטיטשקען, וועל־כער איז אמאל איהר נאסט געווען.

צו אכצעהן יאהר איז שולמית א כלה געווארען. איהר חתן איז נישט דייך גע־ווען, אבער פיין, אנשטענדיג און זעהר געלערענט. אין ניכען האט אויך בע־דארפט דער חתונה זיין, אבער פלוצים איז אן אומגליק געשעהן.

א שרעקליכע מלחמה איז אויסגע־בראכען. מענשען זיינען ווי מישוגע גע־וואהרן, אין ווילדע חיות פארוואנדעלט געווארען. מענשען, וועלכע האבען זיך חייגמאהל געזעהן, קיין שלעכטס נישט נעטען איינער דעם צווייטען, האבען איי־נעם דעם אנדערען געקוילעט גע'הרג'ט אהן א שום רחמנות. אלע יונגע געזונטע מענשען האט מען פאר סאלדאטען גע־מאכט און צווישען זיי אויף שולמית'ס חתן.

שולמית האט געוויינט, געקלאגט, ווען איהר חתן איז געקומען זיך געזעגע־נען מיט איהר. פלוצים אבער האט זיך ווידער באוויזען דער אלטער, דער זעלי־בער, וואס איז אמאל איהר אורח געווען לאנג האט ער מיט זיינע גוטע אויגען אויף די חתן־כלה געקוקט. גרויסע טראפענס טרעהרען האבען זיך איבער זיין לאנגער ווייסער באָרד געקייקעלט, דער זקן האט געוויינט. צו האט ער באוויינט די וועלט, וועלכע איז נאך אזוי שלעכט, אזוי ווילד, צו האט ער באוויינט דאס מזל פון זיין פאלק פון דעם אריגען, עלענדען אידישען פאלק, ער האט זיך אבער ענדליך גע־ווענדעט צו שולמית'ן און געזאגט: „זיי רוהיג, גוטע, עהרליכע אידישע טאכטער, דיר מיט דיין חתן זעט קיין שלעכטס נישט געשעהן. פריש און געזונט וועט ער צוריקקומען, און איהר וועט לעבען גליק לוך". אפנעזאגט די עסליכע ווערטער איז ער ווידער פארשוואונדען. דעמאלט האט שוין שולמית פארשטאנען אז זי האט אין איהרע קינדער־יאהרען קיין טעות נישט געמאכט, ווען זי האט גערעכט אז דאס איז אליהו הנביא.

און ווי ער האט געזאגט, אזוי איז געשעהען.

די מלחמה האט לאנג אנגעהאלטען, פון שטעדט זיינען בית עלמינ'ס געווארען, מיליאנען יונגע מענשען זיינען ווי פליגען געפאלען, מיליאנען מענער, פריין און קינדער זיינען פון קראנקהייטען און הונ־גער, וואס קומען דורך מלחמה, אומגע־קומען. די מלחמה האט זיך דאך געענ־דיגט. דער חתן איז אין ניכען צוריקגע־קומען, מען האט באלד א חתונה געפירא־וועט. דער עולם האט זיך געסטארעט פרעהליך צו זיין, עס איז אבער שווער אנגעקומען, ווייל פיעלע פריינט און קרובים האבען אויף דער חתונה געפעהלט, ערגעץ ווייט, ווייט זיינען זיי אויף די שלאכטפעלדער פארבליבען. צווישען די געסט איז ווידער דער גוטער אלטיטש־קער געווען. ער איז מיט שולמית'ן א כלה־ טאנץ געגאנגען. אבער אין מיטען טאנצען איז ער פארשוואונדען געווארען.

* * *

ביי שומית'ן איז שוין מעהר קיין צווייפעל נים געווען, אז עס איז גע־ווען אליהו הנביא.

די „מעלות" פון דיעזען סארט האט אן אינטערנאציאנאלע רעפוטאציע

א פראבע פעקעל וועט ברייגען א שנעלע איבערצייגונג

אונטערזוכונג וועגען הויכע פרייזען אויף לעבענסמיטעל

פארשלאג אין פארלאמענט א קאמיסיע זאל אויספארשען די אורזאכען פון די איצטיגע הויכע פרייזען.

אטאווא מאי 29

סער טהאמאס ווהייט, פיזאנץ מיי־ניסטער פון קענעדע האט געלאזט ווייסען דאס ער האט פארבאריית א פארשלאג צו מאכען אן אונטערזוכונג וועגען די אור־זאכען פון די הויכע פרייזען. ער וועט דעם פארלאנגען א געוויסע פירמען זאלען ברענגען זייערע ביכער, און אנדערע דאקומענטען וואס די קאמיטע וועט הבען נויטיג צוליב גע־וויסע אינפארמאציעס.

סער טהאמאס ווהייט האט צוגעזאגט מיט זיין פארשלאג אויך אנאנסירט אלע פארלאמענט מיטגלידער וואס דארפען לייט זיין מיינונג אין דער קאמיסיע אין אלע נייטיגע רעקאמאנדאציעס וואס מאנ־נען לויט איר מיינונג העלפען רעדוציר־ען די פרייזען אויף לעבענס מיטלען, אין דעם הויכען רענט.

א מיטעל געגען סטרייקס

אין רעגירונגס קרייזען ווערט באַ־הויפטעט דאס דער פארשלאג פון סער טהאמאס ווהייט אין א רעזולטאט פון דער ארבייטער אונרוהע וואס קומט איצט פאר אין לאנד. עס ווערט באהויפטעט דאס דער פארלאמענט וועט קיינמאל נים קאנען איינשטעלען די סטרייקס ביז עס וועלען נים אנגענומען ווערען מיטלען אפצוואשאפען די הויפט אורזאכע וואס רופט ארויס די אונרוהיגע צווישען די אר־בייטער, און דאס איז דער אונגעהויער הויכער פרייז פון לעבענס מיטלען.

קויפט אייערע קויהלען פון
יאנעווער בראדערס
וואו איהר געקומען בלויז ראזאערס קויהלען מיט ראזשערס ווקעס
אפיס 120 יונייווערסיטי עווענוי טעל. קאל. 376

אלטס פארן
אויטאמאביל און בייסיקעל פאהרער

טייערס — טיילען — פארייבט מאטעריאלען, הענטלאך, בארס פע־דעלס — מיר האבען אלעס אייך צופריעדענצישטעלען.

איהר קענט נים איבערשטייגען גודיער אויטאמאביל טייערס, אדער גודיער בייסיקעל טייערס אין דיערען לענגער, קלענגערער פריין אין צופריעדענהייט ביים פאהרען

מאכט זיכער צו זעהען אונזער פירלעס אין ראמבלער בייסיקעלס, מיט דער מאדערנסטער אויסשטאטונג. פארקויפט אויף לייכטע טערמינען אין מעסיגע פרייזען.

מיר געפינען זיך אין א באקוועמען פלאץ פאר אויטאמאביל פאהרער אויף זייער וועג „דאון טאון" — פאר געזאלין און אויל — מיר גיבען פרייז לופט.

ווען איהר דארפט א טעקסי קעב, זייט זיכער טעלע־פאנירט עדעלייד 3582. ריכטיגע אין פאלשטענדיגע באדיענונג.

Peerless Cycle Works
ס. הימעל פראפ.
195־193 דאנדעס סט. וועסט

מענשען, אונטערשיידען זיך — ס'איז אמת — אבער „אלד סקווייער" איז אימער דער וועל־בער מילדער, גלאטער, גוט שמעקענדער טאבאק.

TUCKETTS OLD SQUIRE
A RICH BLEND OF OLD BURLEY, SWEET, MELLOW AND COOL SMOKING
MADE IN CANADA
TUCKETTS OLD SQUIRE
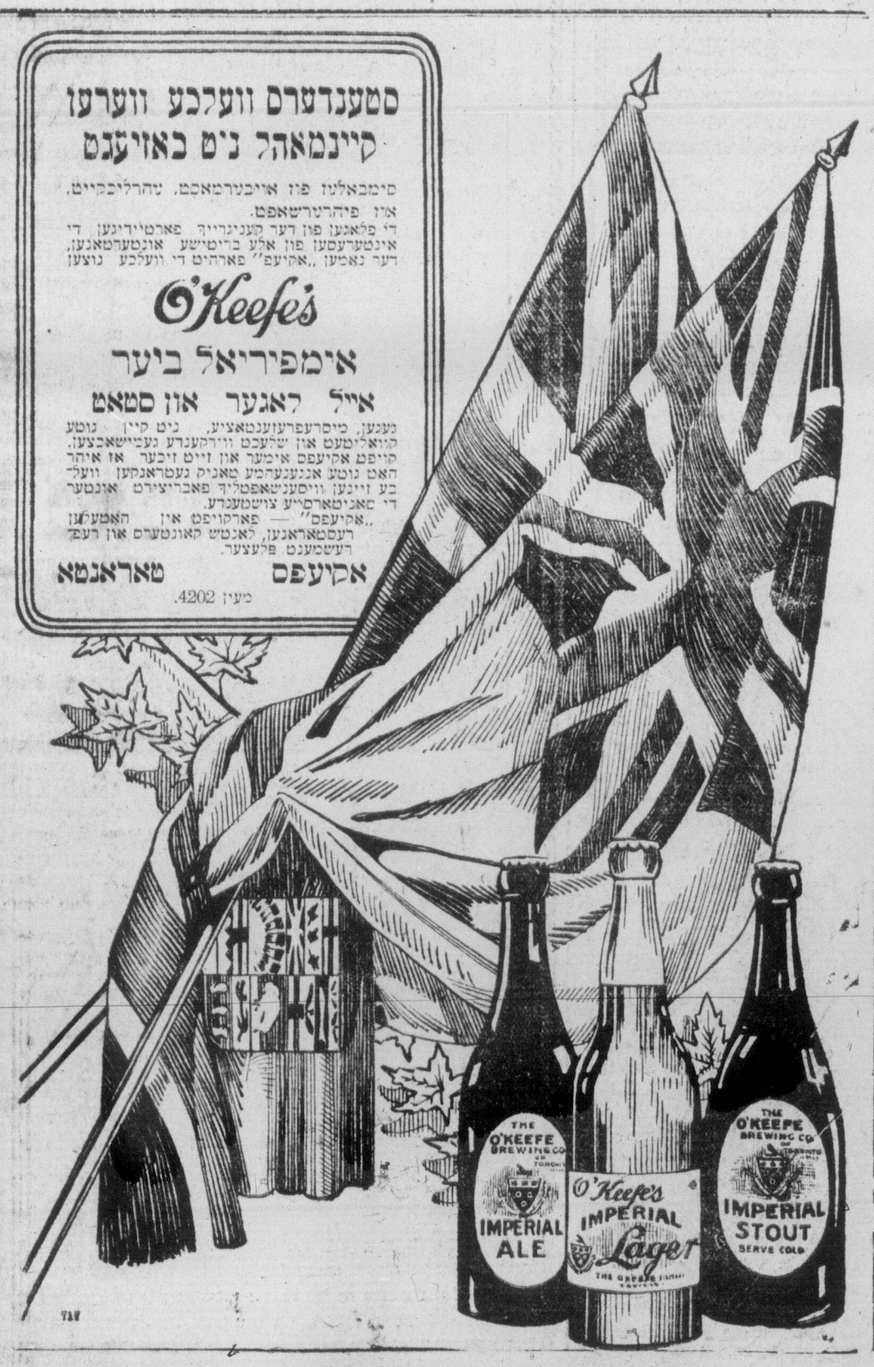
סטענדערס וועלכע ווערען קיינמאהל נ'ט באזיעגט
סימבאלען פון איבערמאכט, עהרליכקייט, און פיהרערשאפט.
די פלאגען פון דער קענעדרייך פארטיידיגען די אינטערעסען פון אלע בריטישע אונטערטאנען, דער נאמען „אקיעפ" פארהיט די וועלכע נוצען
O'Keefe's
אימפיריאל ביער
אייל לאגער און סטאט
געגען, מיסרעפרעזענטאציע, נים קיין גוטע קוואליטעט און שלעכט ווירקענדע געטראנקען. קויפט אקיעפס אינער און זייט זיכער אז איהר האט גוטע אנגענעהמע טאגיש געטראנקען וועל־כע זיינען וויסענשאפטליך פאבריצירט אונטער די סאניטארסטע צושטענדע.
„אקיעפס" — פארקויפט אין האטעלען רעסטאראנטען, לאנטש קאונטערס און רעג־רעשמענט פלעצער.
אקיעפס טאראנטא
מען 4202.